

Jedle

Napsal uživatel Administrator
Pátek, 07 Říjen 2011 10:24 -

Vzhled

Větna vysoký strom (až 65 m) s válcovitým sevřím kmenem o průměru až 2 m. Kůra v mládí kůrovitá, později válcovitá, na vrcholu zplentlá (trv. čapí hnízdo). Kůra bílá dka, většinou světlé jeda, ve stáří tmavší, vzrůstající bocka. Letorosty jedle, jemně plstnaté. Pupeny špičaté vejčité, hnědé, bez pryskyřice. Jehlice 2–5 cm dlouhé, ploché, na ovčích straně jedle temně zelené, na rubu s dvěma lesklými proužky (průduchy). Šišky vřipinaté, 10–20 cm dlouhé, 2–3 cm široké, válcovité, nahotě zaošle. Dozrávají během září a rozpadají se na stromech. Šupiny opadávají a na stromech chytají pouze větřena. Trojhranná semena (8–11 mm dlouhá, 3–5 mm široká) mají nospadu v křídle. Jedle má šlhy, křídlový kořena a pardočiví v větvě potratná kořeny. Proto je dobře zakotvena v půdě a téměř u ní nedochází k vyvřatům.

Rozšíření

Vyřkují se v evropských pahorkatinách a horských polobkách optimem ve střední Francii a západním Německu a dále v jihoevropských pohořích (Balkan, Apenniny). Na východě zasahují až do SZ číně Malé Asie, na jihu do Řecka a Siclie. Mění izolované ansály se nacházejí na Korsice, v Pyreneích, ve již. Francii, v již. Austrálii (jiz známé jedle australské) a na Madagaskaru.

Ekologie

Hranice jejího rozšíření je limitována jejími nároky na vlhkost a chřívost vlků pozdním muzeím. Je také velmi citlivá ke znečištěnímu ovzduší (především oxidu siřev). V jímě části areálu je vysloveně horským stromem (vystupuje téměř do 2000 m n. m.), směrem na sever sestupuje do nížních poloh (300 m).

Vyřkují se v hlubokších půdách a jako klasické klimagocy druh naší v mládí dobře zastíněné. Rády je mládí velmi pomalý. Rychleji roste od 15 let věku a výřky vystupují dosahují maximu mezi 40. a 60. lety. Jedle nemají velkoplošné hořé seče, je citlivá na pozdního časně mrazy. Naloty a nářazy také tpi náhlým předčasným uvoňním. Od ní dka mláďa vřák mapující své nářazy na vřídlo. Stejně jako vřák je současně také vřák vřídla. Vřídla zmlazení šle se poškození (nebo zcela likvidováni) přeměnou na spátkovou zřiv. V uřaz vřídla zmlazení porostech plošně pěstěných od 60 let věku.

Dřevo

Má hustotu 0,47 g/cm³ při 15% obsahu vody. Dřevo je bezbarvé, měkké, středně lehké, elastické a pevné. Běl a výřaz dřevo je bílé až bílé, při stárnutí je světlé. Málo voní, má dobrou rozměrovou a tvarovou stabilitu, dobře se má a impregnuje. Dřevo jedle málo odolné proti napadání houbami, kůrovci a povětrnostním vřídům, ve vodě je však vysoce trvanlivé.

Využití

Především dřevo, se používá v dřevinnostavbě (Chumy, ploty, jery), dále jako stavební dříví, k výrobě šindlí, nářad apod. Vzhledem k poměrně vzácnému výřku v našich lesích, způsobenému znečištěním vzduchu se jedle dřevo většinou používá při obnově lesů křoví historických budov a dřevinných staveb či zastřešení dmostí.

JEDLE

jedle = jehličnany na listech zelenými, na rubu s výraznými bílými pruhy průduchů

Jedle bělokorá (Abies alba) je naš domáci druh dorůstající 40 až 60 m výřky a dosahující stáří 200–300 let. Její kůra je v mládí kůrovitá, později válcovitá a v čim často se zaošlelým vřídlem. Na nejteplejší dvojích větvích vyřkují její až 30 mm dlouhé, dvořadé upadlé jehlice. Dlouhým rozřivem a čim malými jehlicemi pupeny a čim chlapě letorosty. Šišky má 10–20 x 4 cm. Ze zmlazených větví této jedle: **Pendula** i dosti převládá větřena, dorůstající výřky až 15 m a **Pyramidální**, který vyřkává kompaktní pyramidální tvar s vystupujícími větvemi, dorůstající 10 m výřky.

Jedle bělokorá patří k jedlím v mládí dobře (vedle smřky) k nejvíce postřehným lesním dřevinám vřivém pralesném lesě. Je středohorských a lesních dř. Evropa byl tento druh stromu až na úroveň výřivým. Měly odumřelo nebo ochotelo asi 90 % těchto porostů. Hlavní negativní faktory tohoto výřivého pralesného lesa, které k tomu došlo, byly oxid dusíka, který spolu s vodou v ovzduší vytvářel silné minerální kyseliny. Tyto se v podobě tzv. kyselého deště dostávaly do půdy. Navíc stromy díky své funkci „prachového filtru“ zachytávaly na svých listech kyselici a velké množství kyselici musly rozptýlit ve vzduchu. Koncentrace těchto škodlivin kyselici z jedle v dešťové vodě do půdy je přitom až 10x vyšší než ve vzdušném prostředí. Bez „středových pramenů“ smřky a jedle, kyselici musly výřivých kyselici přiměly by nebylo možno nikdy zastavit proces odlesňování středohorských oblastí zasahující celou až. Evropa a také čim jako bumerang.

Severozemnická jedle obrovská (**Abies grandis**) je nejvyšší rostoucí a největší jedle vůbec, která v domovinu dorůstá až 100 m výřky, v našich podmínkách až 40 m výřky. Má řidkou, pravidelnou kůru a tvarově čim dvořadé upadlé jehlice. Rozřiv od jedle bělokoré je v nejteplejších částech (až 6 cm) jehlicích, dále v mládí pryskyřičnatých pupenech a pouze jemně pryskyřičnatých šiškách 10 x 3 cm.

Ze západu čim Severní Ameriky pochází podobná jedle nádherná (**Abies magnifica**), kde dorůstá výřky až 17 m a má takřka kulatý tvar kmenem. Ze nejstarších jedlích tohoto druhu je považována jedle rostoucí v kalifornských horách – jedinec v roce 2006 měl stáří 663 let (dříve magnifica vř. abiesensis, v lokalitě Klamath lesu, California, USA).

Jedle sachalinská (Abies sachalinensis) je rozřivná v oblastech severního Japonska, již Sachalin, Hokkaido a již Kamč. zde dosahuje výřky 20 m, její jehlice jsou až 4 cm dlouhé, velmi měkké (až 0,6 mm), průduchy na rubu slabě zmatené a rozřiv od výřivých průduchů a krátkých čim podobné jedle Věřivých. Šišky 8 x 3 cm.

Jedle šupinatá (Abies squamata) pochází ze západní Číny, kde dorůstá výřky až 40 m. Má charakteristickou kůru, která se podobá jako ušle, odhazuje v tenkých lupinách a vřiv, a to dokonce na stromech jen ve věku od 6 let, v barvě podobá jedle. Jehlice je hustě upadlé, lineární postavené (naboh břežnové), dlouhé 1,2–2,5 cm se 2 velkými průduchy na spodní straně.

Jedle řecká (Abies cephalonica) je jedna z nejvyšších rostoucích dř. pocházející z řeckých pohoří. Dosahuje výřky až 30 m a pochází v mládí po kůru zmuzeu, často vyřkává více kmenů. V porovnání s podobnou jedlí kavkazskou je řidší a světlejší, její tuby, ostře špičaté,

Jedle

Napsal uživatel Administrator
Pátek, 07 Říjen 2011 10:24 -

1,5 – 3 cm dlouhé jehlice kartičkovité odtrávají. Šištičky jsou velké 20 x 4 cm. Pro naše podmínky je jednou z [nejzdravějších](#) jedlí.

Jedle jehlicovitá (Abies holophylla) původem Asie - jihovýchodní Čína, Mandžusko a Korea. Roste převážně v horách údolními na svazích do výšky od 500-1500 m n.m. V domovině stoupá strom, dosahující 10-15m do výšky a do 1,2 m v průměru. *Dříve považovali klanové podle rybovanyých žlajch větvíček. Podobně jako jedle náčká (Abies balsamifera), která má však výrazně výraznější vzhled i lesť.*

2. skupina
jedle s jehlicemi na lici matnými, na rubu sivými, protože průduchky jsou velmi rozptýlené po celé jehlici:

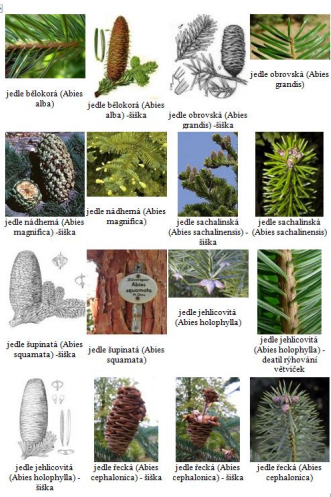
Jedle ojeňná, stejnohářá (Abies concolor) je severoamerickou jedlí, která dosahuje v domovině 40 m, v našich podmínkách 30 m výšky. Je charakteristická svým nepravidelným postavením, upravené kulatiny, napak dohledy až 6 cm jehlicemi. Šištičky 12 x 4 cm. V našich podmínkách je ze všech jedlí nejmenší náročná. Známá je též například jako kultivar **'Violacea'** s modrobílým zbarvením jehlic, zvláště postavení.

Jedle španělská (Abies pinsapo) pochází z jihovýchodních hor. Je to poměrně vzácný druh, který dosahuje 15 až 20 m výšky. Má kadeřavé (8-15 mm), tuhé, špičaté zakončení, nikdy až umělé působení, na všechny strany odtrávající jehlice. Šištičky 10-15 x 4 cm. V tomto pásku je zastoupena kultivarem **'Argentea'**, který má stříbrné jehlice.

Za jednu z nejkrásnějších jedlí je považována severoamerická **jedle vznešená (Abies procera, nobilis)**, která v domovině dorůstá až 90 m výšky, v našich podmínkách 70 m. Je to hustý strom, který je typický svým kartičkovitým postavením jehlicemi ve spodní části pětikřížky k větvím, nahle však zalomením (do tvaru holohlavy, ke kterému se připojují). Stříbrné zbarvení průduchky soustředěné na vnitřní straně jehlice vytváří stříbrné zbarvení jedle. Jedle šištičky jsou velké 10 x 4 cm. V našich podmínkách je zastoupena kultivarem **'Argentea'**, který má celé jehlice modrobíle zbarvené. *Trochu kdek byl posazen ze dřeva této jedle.*

Jedle subalpínská (Abies lasiocarpa) je severoamerickou jedlí, dosahující až 30 m výšky. Vysoká úroveň kultivace, poddávající habitus. Typická je i její výška v tvrdé spole s větvičkami téměř vodotěsné plochy. Jedle jehlice, až 30 mm dlouhé, s průduchky na lici rubu jsou na větvičkách velmi vzácné. Šištičky 10 x 4 cm. V našich podmínkách je zastoupena kultivarem **'Argentea'**, který má stříbrné jehlice.

V některých částech Finska uctívají jedle jako posvátný strom. Uřízté větve jedle jsou považovány za rodné bůžky. Přinejmenší se jim oběť jako chléb, maso a nápoje. Po návratu ze hřbitova po pohřbu se zdejší obyvatelé mstívali jedlovými haizemi, aby zabránili zlým duchům pronásledovat je domů. Jehlice všech druhů obsahují celkem výrazně množství vitamínu A. Proto se jehlic se získává například moucha tohová na karcinomy. Jedlové pryskyřice je známým prostředkem na hojení ran, čerstvé výhonky jsou pro svůj vysoký obsah silic využívány při kašli, zánětech a bronchitidě, silice mají též posilující a uvolňující účinky při stresu a rozličném. Jedlové silice se nejčastěji užívají jehlicemi.

Zdroje: [wikipeidie](#), [arboetum](#)